ODLUKE

ODLUKA VIJEĆA (EU) 2020/1512

od 13. listopada 2020.

o smjernicama za politike zapošljavanja država članica

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 148. stavak 2.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

uzimajući u obzir mišljenje Europskog parlamenta ([1]),

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ([2]),

nakon savjetovanja s Odborom regija,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje ([3]),

budući da:

(1) Države članice i Unija trebaju raditi na razvoju koordinirane strategije zapošljavanja te, posebice, za promicanje kvalificirane, osposobljene i prilagodljive radne snage te tržištâ rada koja su usmjerena na budućnost i koja se mogu prilagoditi gospodarskim promjenama kako bi se ostvarili ciljevi pune zaposlenosti i društvenog napretka, uravnoteženog rasta, visoke razine zaštite te poboljšanja kvalitete okoliša utvrđeni u članku 3. Ugovora o Europskoj uniji. Države članice trebaju promicanje zapošljavanja smatrati pitanjem od zajedničkog interesa te u tom pogledu koordiniraju svoje djelovanje u okviru Vijeća, uzimajući u obzir nacionalne prakse povezane s odgovornostima socijalnih partnera.

(2) Unija treba suzbijati socijalnu isključenost i diskriminaciju, promicati socijalnu pravdu i zaštitu te ravnopravnost žena i muškaraca, međugeneracijsku solidarnost i zaštitu prava djeteta. Pri utvrđivanju i provedbi svojih politika i aktivnosti Unija treba uzeti u obzir zahtjeve povezane s promicanjem visoke razine zapošljavanja, jamstvom dostatne socijalne zaštite, borbom protiv siromaštva i socijalne isključenosti te visokom razinom obrazovanja, osposobljavanja i zaštite zdravlja ljudi, kako je utvrđeno u članku 9. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).

(3) U skladu s UFEU-om Unija je razvila i provela instrumente za koordiniranje ekonomskih politika i politika zapošljavanja. U okviru tih instrumenata smjernice za politike zapošljavanja država članica („Smjernice”) navedene u Prilogu ovoj Odluci zajedno s općim smjernicama ekonomskih politika država članica i Unije navedenima u Preporuci Vijeća (EU) 2015/1184 ([4]) tvore integrirane smjernice. One trebaju usmjeravati provedbu politika u državama članicama i Uniji, odražavajući međuovisnost država članica. Skup koordiniranih europskih i nacionalnih politika i reformi koji iz toga proizlazi treba predstavljati primjerenu kombinaciju općih održivih ekonomskih politika i politika zapošljavanja kojima bi se trebali ostvariti pozitivni učinci prelijevanja.

([1]) Mišljenje od 10. srpnja 2020. (još nije objavljeno u Službenom listu).
([2]) SL C 232, 14.7.2020., str. 18.
([3]) Mišljenje od 18. rujna 2020. (još nije objavljeno u Službenom listu).
([4]) Preporuka Vijeća (EU) 2015/1184 od 14. srpnja 2015. o općim smjernicama ekonomskih politika država članica i Europske unije (SL L 192, 18.7.2015., str. 27.).

(4) Smjernice su u skladu s Paktom o stabilnosti i rastu, postojećim zakonodavstvom Unije i njezinim raznim inicijativama, uključujući Preporuku Vijeća od 22. travnja 2013. ([5]) („Garancija za mlade"), Preporuku Vijeća od 15. veljače 2016. ([6]), Preporuku Vijeća od 19. prosinca 2016. ([7]), Preporuku Vijeća od 15. ožujka 2018. ([8]), Preporuku Vijeća od 22. svibnja 2018. ([9]), Preporuku Vijeća od 22. svibnja 2019. ([10]), Preporuku Vijeća od 8. studenoga 2019. ([11]) i Preporuku Vijeća od 10. ožujka 2014. ([12]).

(5) U okviru europskog semestra različiti se instrumenti kombiniraju unutar sveobuhvatnog okvira za integriranu multilateralnu koordinaciju i nadzor ekonomskih politika i politika zapošljavanja. Nastojeći ostvariti okolišnu održivost, produktivnost, pravednost i stabilnost, europski semestar obuhvaća načela europskog stupa socijalnih prava, uključujući čvrstu suradnju sa socijalnim partnerima, civilnim društvom i drugim dionicima. Podupire ostvarivanje ciljeva održivog razvoja. Politike zapošljavanja i ekonomske politike Unije i država članica trebale bi biti usko povezane s prelaskom Europe na klimatski neutralno, okolišno održivo i digitalno gospodarstvo, pri čemu bi trebalo poboljšati konkurentnost, poticati inovacije, promicati socijalnu pravdu i jednake mogućnosti te suzbijati nejednakosti i regionalne razlike.

(6) Klimatske promjene i izazovi povezani s okolišem, globalizacija, digitalizacija i demografske promjene preobrazit će europska gospodarstva i društva. Unija i njezine države članice trebale bi surađivati na djelotvornom suočavanju s tim strukturnim čimbenicima i, prema potrebi, prilagoditi postojeće sustave, prepoznajući blisku međuovisnost gospodarstava i tržištâ rada država članica te s time povezanih politika. Za to je potrebno koordinirano, ambiciozno i učinkovito djelovanje u okviru politika i na razini Unije i na nacionalnoj razini, u skladu s UFEU-om i odredbama Unije o gospodarskom upravljanju. Takvim bi djelovanjem u okviru politika trebalo obuhvatiti poticanje održivog ulaganja, ponovno zalaganje za primjereno raspoređene strukturne reforme kojima se poboljšavaju produktivnost, gospodarski rast, socijalna i teritorijalna kohezija, uzlazna konvergencija i otpornost te provedbu fiskalne odgovornosti. U okviru tog djelovanja trebalo bi kombinirati mjere koje se odnose na ponudu i potražnju te pritom voditi računa o njihovu utjecaju na okoliš, zapošljavanje i društvo.

(7) Europski parlament, Vijeće i Komisija proglasili su europski stup socijalnih prava ([13]) („Stup"). Tim se Stupom utvrđuje dvadeset načela i prava za potporu pravednim tržištima rada i sustavima socijalne skrbi te njihovu dobrom funkcioniranju, koji su razvrstani u tri kategorije: jednake mogućnosti i pristup tržištu rada, pravedni uvjeti rada te socijalna zaštita i uključenost. Tim načelima i pravima usmjerava se strategija Unije, omogućujući da prijelazi na klimatsku neutralnost i održivost okoliša, digitalizaciju i demografske promjene budu socijalno pošteni i pravedni. Stup predstavlja referentni okvir za praćenje uspješnosti država članica u području zapošljavanja i socijalnih pitanja, za poticanje reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini i za postizanje ravnoteže između „socijalnog" i „tržišnog" u današnjem modernom gospodarstvu, među ostalim promicanjem socijalne ekonomije.

(8) Reforme tržišta rada, uključujući reforme nacionalnih mehanizama određivanja plaća, trebale bi slijediti nacionalne prakse socijalnog dijaloga i omogućiti potrebnu priliku za široko razmatranje socioekonomskih pitanja, uključujući poboljšanja u pogledu održivosti, konkurentnosti, inovacija, otvaranja radnih mjesta, politika cjeloživotnog učenja i osposobljavanja, radnih uvjeta, obrazovanja i vještina, javnog zdravlja i uključenosti te stvarnih prihoda.

(9) Države članice i Unija trebale bi osigurati ublažavanje socijalnih i ekonomskih učinaka krize uzrokovane bolešću COVID-19 kao i njezinih učinaka na zapošljavanje i to da su transformacije poštene i socijalno pravedne te pritom jačati oporavak i izgradnju uključivog i otpornog društva u kojemu su građani zaštićeni i osnažuje ih se da predviđaju promjene i upravljaju njima te u kojem mogu aktivno sudjelovati u društvenom i gospodarskom životu. Trebalo bi suzbijati svaki oblik diskriminacije. Trebalo bi osigurati pristup i mogućnosti za sve te smanjiti siromaštvo i socijalnu isključenost, uključujući onu koja se odnosi na djecu, posebno osiguravanjem djelotvornog funkcioniranja tržištâ rada i sustavâ socijalne zaštite te uklanjanjem prepreka obrazovanju, osposobljavanju i sudjelovanju na tržištu rada, među ostalim putem ulaganja u rani i predškolski odgoj i obrazovanje te u digitalne

([5]) Preporuka Vijeća od 22. travnja 2013. o uspostavi Garancije za mlade (SL C 120, 26.4.2013., str. 1.).
([6]) Preporuka Vijeća od 15. veljače 2016. o integriranju dugotrajno nezaposlenih osoba na tržište rada (SL C 67, 20.2.2016., str. 1.).
([7]) Preporuka Vijeća od 19. prosinca 2016. o oblicima usavršavanja (SL C 484, 24.12.2016., str. 1.).
([8]) Preporuka Vijeća od 15. ožujka 2018. o europskom okviru za kvalitetna i učinkovita naukovanja. (SL C 153, 2.5.2018., str. 1.).
([9]) Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (SL C 189, 4.6.2018., str. 1.).
([10]) Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2019.o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (SL C 189, 5.6.2019., str. 4.).
([11]) Preporuka Vijeća od 8. studenoga 2019. o pristupu socijalnoj zaštiti (SL C 387, 15.11.2019., str. 1.).
([12]) Preporuka Vijeća od 10. ožujka 2014. o kvalitativnom okviru za pripravništvo (SL C 88, 27.3.2014., str. 1.).
([13]) Međuinstitucijski proglas o europskom stupu socijalnih prava (SL C 428, 13.12.2017., str. 10.).

vještine. S obzirom na krizu uzrokovanu bolešću COVID-19 i u kontekstu društava koja stare posebno su relevantni pravodoban i jednak pristup povoljnim uslugama dugotrajne skrbi i zdravstvenim uslugama, uključujući prevenciju i promicanje zdravstvene zaštite. Trebalo bi dodatno ostvariti potencijal osoba s invaliditetom da doprinose gospodarskom rastu i socijalnom razvoju. Usvajanjem novih gospodarskih i poslovnih modela na radnim mjestima u Uniji mijenjaju se i radni odnosi. Države članice trebale bi osigurati da se radnim odnosima koji proizlaze iz novih oblika rada održava i jača europski socijalni model.

(10) Integrirane smjernice trebale bi biti osnova preporuka za pojedine zemlje koje Vijeće može uputiti državama članicama. Države članice trebale bi u potpunosti iskoristiti Europski socijalni fond plus i ostale fondove Unije, uključujući Fond za pravednu tranziciju i InvestEU, kako bi poticale zapošljavanje, socijalna ulaganja, socijalnu uključenost i dostupnost, promicale mogućnosti usavršavanja i prekvalifikacije radnika, cjeloživotno učenje te visokokvalitetno obrazovanje i osposobljavanje za sve, uključujući digitalnu pismenost i vještine. Iako su integrirane smjernice upućene državama članicama i Uniji, trebalo bi ih provoditi u partnerstvu sa svim nacionalnim, regionalnim i lokalnim tijelima, u bliskoj suradnji s parlamentima, kao i sa socijalnim partnerima te predstavnicima civilnoga društva.

(11) Odbor za zapošljavanje i Odbor za socijalnu zaštitu trebali bi pratiti kako se odgovarajuće politike provode s obzirom na smjernice za politike zapošljavanja, u skladu sa svojim ovlastima na temelju Ugovora. Ti odbori i druga pripremna tijela Vijeća koja su uključena u koordiniranje ekonomskih i socijalnih politika trebali bi blisko surađivati. Trebalo bi održavati dijalog o politikama između Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije, posebice u pogledu smjernica za politike zapošljavanja država članica.

(12) Provedeno je savjetovanje s Odborom za socijalnu zaštitu,

DONIJELO JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Donose se smjernice za politike zapošljavanja država članica („Smjernice”), kako su navedene u Prilogu. Smjernice su dio integriranih smjernica.

Članak 2.

Države članice u svojim politikama zapošljavanja i programima reformi uzimaju u obzir Smjernice, o čemu izvješćuju u skladu s člankom 148. stavkom 3. UFEU-a.

Članak 3.

Ova je Odluka upućena državama članicama.

Sastavljeno u Luxembourgu 13. listopada 2020.

Za Vijeće
Predsjednik
M. ROTH

PRILOG

Smjernica br. 5: Povećanje potražnje za radnom snagom

Države članice trebale bi aktivno promicati održivo socijalno tržišno gospodarstvo te olakšavati i podupirati ulaganja u otvaranje kvalitetnih radnih mjesta. U tu svrhu trebale bi smanjiti prepreke s kojima se poduzeća susreću pri zapošljavanju, poticati odgovorno poduzetništvo i stvarno samozapošljavanje te posebice podupirati osnivanje i rast mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća, među ostalim pristupom financiranju. Države članice trebale bi aktivno promicati razvoj socijalnog gospodarstva, poticati socijalne inovacije i socijalna poduzeća te podupirati te inovativne oblike rada, a pritom trebaju stvarati mogućnosti za kvalitetna radna mjesta i socijalne koristi na lokalnoj razini.

S obzirom na ozbiljne gospodarske i socijalne posljedice uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19, dobro smišljeni programi skraćenog radnog vremena i slični aranžmani trebali bi biti dostupni u svrhu očuvanja radnih mjesta, sprečavanja gubitka radnih mjesta i sprečavanja dugoročnih negativnih učinaka na gospodarstvo, poduzeća i ljudski kapital. Trebalo bi razmotriti dobro osmišljene poticaje za zapošljavanje i mjere za prekvalifikaciju kako bi se poduprlo otvaranje radnih mjesta tijekom oporavka.

Oporezivanje bi trebalo preusmjeriti s rada na druge izvore kojima se više podupiru zapošljavanje i uključiv rast te koji su usklađeni s klimatskim i okolišnim ciljevima, uzimajući u obzir učinak preraspodjele poreznog sustava te istodobno štiteći prihode potrebne za primjerenu socijalnu zaštitu i rashode kojima se potiče rast.

Države članice, uključujući one s uspostavljenim nacionalnim mehanizmima za utvrđivanje zakonskih minimalnih plaća, trebale bi osigurati djelotvorno sudjelovanje socijalnih partnera na transparentan i predvidljiv način i tako omogućiti odgovarajuće prilagođavanje plaća kretanjima produktivnosti te osigurati pravedne plaće koje omogućuju dostojan životni standard, pri čemu bi posebnu pozornost trebale posvetiti skupinama s nižim i srednjim prihodima radi postizanja uzlazne konvergencije. U okviru mehanizama određivanja plaća trebali bi se uzeti u obzir gospodarski rezultati u svim regijama i sektorima. Države članice trebale bi promicati socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje s ciljem određivanja plaća. Poštujući nacionalne prakse i autonomiju socijalnih partnera, države članice i socijalni partneri trebali bi osigurati da svi radnici imaju primjerene i pravedne plaće ostvarivanjem koristi, izravno ili neizravno, od kolektivnih ugovora ili odgovarajućih zakonskih minimalnih plaća, uzimajući u obzir njihov učinak na konkurentnost, otvaranje radnih mjesta i siromaštvo unatoč zaposlenju.

Smjernica br. 6: Poboljšanje ponude radne snage i pristupa zapošljavanju, vještinama i kompetencijama

U kontekstu tehnološke i okolišne tranzicije te demografskih promjena države članice trebale bi promicati održivost, produktivnost, zapošljivost i ljudski kapital, poticanjem stjecanja relevantnog znanja, vještina i kompetencija tijekom cijelog života i odgovaranjem na sadašnje i buduće potrebe tržišta rada. Države članice trebale bi također prilagoditi svoje sustave obrazovanja i osposobljavanja te u njih ulagati kako bi pružile visokokvalitetno i uključivo obrazovanje, uključujući strukovno obrazovanje i osposobljavanje, te pristup digitalnom učenju. Države članice trebale bi surađivati sa socijalnim partnerima, pružateljima obrazovanja i osposobljavanja, poduzećima i drugim dionicima kako bi se uklonile strukturne slabosti u sustavima obrazovanja i osposobljavanja te poboljšale njihova kvaliteta i relevantnost na tržištu rada, a i radi ostvarenja okolišne i digitalne tranzicije. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti izazovima s kojima se suočava nastavnička profesija, među ostalim ulaganjem u digitalne kompetencije učitelja i nastavnika. U sustavima obrazovanja i osposobljavanja svi bi učenici i polaznici trebali steći ključne kompetencije, uključujući osnovne i digitalne vještine, te transverzalne kompetencije kako bi se postavili temelji za prilagodljivost i otpornost tijekom života. Države članice trebale bi nastojati ojačati odredbe o pojedinačnom pravu na osposobljavanje i osigurati njihovu prenosivost pri promjeni radnog mjesta, među ostalim, prema potrebi, putem individualnih računa za učenje. Svima bi trebale pomoći da predviđaju potrebe tržišta rada i bolje im se prilagode, posebice kontinuiranim usavršavanjem i prekvalifikacijom te pružanjem integriranog usmjeravanja i savjetovanja, u svrhu podupiranja pravednih i poštenih tranzicija za sve, jačanja socijalnih ishoda, rješavanja pitanja manjka radne snage, poboljšanja opće otpornosti gospodarstva na šokove i olakšavanja prilagodbi potrebnih nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19.

Države članice trebale bi poticati jednake mogućnosti za sve uklanjanjem nejednakosti u sustavima obrazovanja i osposobljavanja, među ostalim osiguravanjem pristupa kvalitetnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Trebale bi podići opću razinu obrazovanja, smanjiti broj mladih koji rano napuštaju školovanje, povećati pristup strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te tercijarnom obrazovanju, završavanje takvog obrazovanja i osposobljavanja kao i sudjelovanje odraslih u kontinuiranom učenju, posebno među polaznicima u nepovoljnom položaju i s najnižim kvalifikacijama. Uzimajući u obzir nove zahtjeve digitalnih, zelenih i sve starijih društava, države članice trebale bi u svojim sustavima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja pospješiti učenje kroz rad, među ostalim u okviru kvalitetnog i učinkovitog naukovanja te povećati broj osoba s kvalifikacijom u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM), na razini strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te u tercijarnom obrazovanju, posebice žena.

Nadalje, države članice trebale bi: povećati relevantnost tercijarnog obrazovanja i, prema potrebi, istraživanja za tržište rada; poboljšati praćenje i predviđanje vještina, učiniti vještine vidljivijima i omogućiti bolju usporedivost kvalifikacija, među ostalim onih stečenih u inozemstvu, te povećati mogućnosti za priznavanje i vrednovanje vještina i kompetencija stečenih izvan formalnog obrazovanja i osposobljavanja. Trebale bi unaprijediti i povećati ponudu i iskorištavanje fleksibilnog trajnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Države članice također bi trebale pomoći niskokvalificiranim odraslim osobama da održe ili unaprijede svoju dugoročnu zaposljivost poboljšanjem pristupa kvalitetnim mogućnostima za učenje i većim iskorištavanjem tih mogućnosti provedbom inicijative o oblicima usavršavanja, uključujući procjenu vještina, ponudu obrazovanja i osposobljavanja usklađenu s prilikama na tržištu rada te vrednovanje i priznavanje stečenih vještina.

Države članice trebale bi nezaposlenim i neaktivnim osobama pružiti djelotvornu, pravodobnu, koordiniranu i prilagođenu pomoć koja se temelji na pružanju potpore u traženju posla, osposobljavanju, prekvalifikaciji i pristupu drugim potpornim uslugama, uz posvećivanje posebne pozornosti ranjivim skupinama i osobama koje su osobito pogođene zelenom i digitalnom tranzicijom te krizom uzrokovanom bolešću COVID-19. Kako bi se znatno smanjila i spriječila dugoročna i strukturna nezaposlenost, trebalo bi što je prije moguće provesti sveobuhvatne strategije koje uključuju detaljne individualne procjene nezaposlenih osoba, a najkasnije 18 mjeseci nakon početka nezaposlenosti. Nezaposlenost mladih i pitanje mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) trebalo bi i dalje rješavati sprečavanjem ranog napuštanja školovanja i strukturnim poboljšanjem prelaska iz škole na posao, među ostalim potpunom provedbom Garancije za mlade.

Države članice trebale bi nastojati ukloniti prepreke sudjelovanju na tržištu rada i čimbenike koji odvraćaju od sudjelovanja na tržištu rada te osigurati poticaje za sudjelovanje na njemu, posebno za osobe s niskim dohotkom, osobe koje ostvaruju drugi dohodak u kućanstvu i one koje su najudaljenije od tržišta rada. Države članice trebale bi podupirati prilagođeno radno okruženje za osobe s invaliditetom, među ostalim s pomoću ciljane financijske potpore i usluga koje im omogućuju sudjelovanje na tržištu rada i u društvu.

Trebalo bi riješiti pitanje rodne razlike u zapošljavanju i u plaćama. Države članice trebale bi osigurati rodnu ravnopravnost i veće sudjelovanje žena na tržištu rada, među ostalim osiguravanjem jednakih mogućnosti i napredovanja u karijeri te uklanjanjem prepreka radu na vodećim pozicijama na svim razinama donošenja odluka. Trebalo bi osigurati jednaku plaću za jednak rad ili rad jednake vrijednosti te transparentnost plaća. Trebalo bi promicati usklađivanje poslovnog, obiteljskog i privatnog života i za žene i muškarce, posebice putem pristupa povoljnoj kvalitetnoj dugotrajnoj skrbi te uslugama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Države članice trebale bi osigurati da se roditeljima i drugim osobama koje imaju obvezu skrbiti o drugima omogući pristup primjerenom obiteljskom dopustu i fleksibilnim radnim uvjetima kako bi ostvarili ravnotežu između poslovnog, obiteljskog i privatnog života te bi trebale promicati ravnopravno ostvarivanje tih prava među ženama i muškarcima.

Smjernica br. 7: Poboljšanje funkcioniranja tržištâ rada i djelotvornosti socijalnog dijaloga

Kako bi države članice iskoristile dinamičnu i produktivnu radnu snagu te nove obrasce rada i poslovne modele, trebale bi surađivati sa socijalnim partnerima na uspostavi pravednih, transparentnih i predvidljivih radnih uvjeta te pritom postići ravnotežu između prava i obveza. Trebale bi smanjiti i sprečavati segmentaciju tržištâ rada, suzbijati neprijavljeni rad i lažno samozapošljavanje te poticati prijelaz na oblike zapošljavanja na neodređeno vrijeme. Propisi o zaštiti radnih mjesta, radno pravo i institucije trebali bi osigurati i prikladno okruženje za zapošljavanje i potrebnu fleksibilnost za poslodavce da se brzo prilagode promjenama u gospodarskom kontekstu te pritom štititi radna prava i osigurati socijalnu zaštitu, odgovarajuću razinu sigurnosti te zdravo, sigurno i dobro prilagođeno radno okruženje za radnike, među ostalim s obzirom na rizike koje predstavlja kriza uzrokovana bolešću COVID-19. Promicanje uporabe fleksibilnih radnih uvjeta poput rada na daljinu važno je za očuvanje radnih mjesta i proizvodnje u kontekstu krize uzrokovane bolešću COVID-19. Trebalo bi sprečavati radne odnose koji vode do nesigurnih radnih uvjeta, među ostalim u slučaju radnika koji rade putem platforme i suzbijanjem zlouporabe nestandardnih ugovora. U slučaju neopravdanog otkaza trebalo bi osigurati pristup djelotvornom nepristranom rješavanju sporova i pravo na pravnu zaštitu, što uključuje primjerenu naknadu.

Politikama bi se trebalo nastojati poboljšati i poduprijeti sudjelovanje na tržištu rada, usklađivanje s potrebama tržišta rada i tranzicije, među ostalim u regijama u nepovoljnom položaju. Države članice trebale bi djelotvorno poticati i podupirati osobe koje mogu sudjelovati na tržištu rada. Države članice trebale bi ojačati djelotvornost aktivnih politika tržišta rada povećanjem njihove usmjerenosti, dosega i područja primjene i njihovim boljim povezivanjem sa socijalnim uslugama i

potporom dohotku za nezaposlene dok traže posao i na temelju njihovih prava i odgovornosti. Države članice trebale bi nastojati ostvariti djelotvornije i učinkovitije javne službe za zapošljavanje osiguravanjem pravodobne i prilagođene pomoći tražiteljima zaposlenja, podupirući trenutačne i buduće potrebe na tržištu rada i provodeći upravljanje na temelju rezultata.

Države članice trebale bi nezaposlenim osobama osigurati primjerenu naknadu za nezaposlenost tijekom razumno dugog razdoblja, u skladu s njihovim doprinosima i nacionalnim pravilima o ispunjavanju uvjeta za primanje naknade. Iako bi u svrhu ublažavanja učinaka bolesti COVID-19 trebalo razmotriti privremeno ublažavanje uvjeta za primanje naknade i produljenje trajanja naknade, naknadama za nezaposlenost ne bi se trebao destimulirati brz povratak na tržište rada i trebale bi biti popraćene aktivnim politikama tržišta rada.

Mobilnost učenika i polaznika te radnika trebalo bi odgovarajuće podupirati u cilju povećanja vještina i zapošljivosti te kako bi se iskoristio puni potencijal europskog tržišta rada, uz istodobno osiguravanje pravednih uvjeta za sve koji obavljaju prekograničnu djelatnost te jačanje administrativne suradnje nacionalnih uprava u pogledu mobilnih radnika, uz iskorištavanje pomoći nedavno uspostavljenog Europskog nadzornog tijela za rad. Mobilnost radnika u ključnim zanimanjima i prekograničnih, sezonskih i upućenih radnika trebalo bi podupirati u slučajevima privremenog zatvaranja granica zbog pandemije bolesti COVID-19, uzimajući u obzir pitanja zaštite javnog zdravlja. Trebalo bi ukloniti prepreke mobilnosti u obrazovanju i osposobljavanju, kod strukovnih i osobnih mirovina te priznavanja kvalifikacija, te bi trebalo olakšati priznavanje kvalifikacija. Države članice trebale bi poduzeti mjere kako bi se osiguralo da administrativni postupci nisu nepotrebna prepreka radnicima iz drugih država članica koji se zapošljavaju, uključujući prekogranične radnike. Države članice također bi trebale spriječiti zlouporabu postojećih pravila i baviti se temeljnim uzrocima „odljeva mozgova" iz određenih regija, među ostalim odgovarajućim mjerama regionalnog razvoja.

Nadovezujući se na postojeće nacionalne prakse i kako bi se ostvarili djelotvorniji socijalni dijalog i bolji socioekonomski ishodi, države članice trebale bi osigurati pravodobno i smisleno sudjelovanje socijalnih partnera u osmišljavanju i provedbi reformi i politika zapošljavanja te socijalnih reformi i politika te, ako je to relevantno, gospodarskih reformi i politika, među ostalim potporom povećanju kapaciteta socijalnih partnera. Države članice trebale bi poticati socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje. Socijalne partnere trebalo bi poticati da pregovaraju o kolektivnim ugovorima i sklapaju ih u svim područjima koja su im relevantna, poštujući u potpunosti njihovu autonomiju i pravo na zajedničko djelovanje.

Ako je to relevantno i nadovezujući se na postojeće nacionalne prakse, države članice trebale bi uzeti u obzir iskustvo relevantnih organizacija civilnoga društva u vezi sa zapošljavanjem i socijalnim pitanjima.

Smjernica br. 8: Promicanje jednakih mogućnosti za sve, poticanje socijalne uključenosti te suzbijanje siromaštva

Države članice trebale bi promicati uključiva tržišta rada koja su otvorena za sve tako što će uspostaviti djelotvorne mjere za borbu protiv svih oblika diskriminacije i za promicanje jednakih mogućnosti za sve, a posebice za skupine koje su nedovoljno zastupljene na tržištu rada, te pritom posvetiti dužnu pozornost regionalnoj i teritorijalnoj dimenziji. Trebale bi osigurati jednako postupanje u pogledu zapošljavanja, socijalne zaštite, zdravlja i dugotrajne skrbi, obrazovanja i pristupa robi i uslugama, bez obzira na rod, rasnu ili etničku pripadnost, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju.

Države članice trebale bi osuvremeniti sustave socijalne zaštite radi pružanja odgovarajuće, djelotvorne, učinkovite i održive socijalne zaštite za sve, tijekom svih faza života, promičući socijalnu uključenost i uzlaznu društvenu mobilnost, potičući sudjelovanje na tržištu rada, podupirući socijalno ulaganje, suzbijajući siromaštvo i rješavajući pitanje nejednakosti, među ostalim oblikovanjem njihova poreznog sustava i sustava naknada te procjenom distribucijskog učinka politika. Nadopunjavanjem univerzalnih pristupa selektivnim pristupima poboljšat će se djelotvornost sustavâ socijalne zaštite. Cilj osuvremenjivanja sustavâ socijalne zaštite trebao bi biti i poboljšanje njihove otpornosti na višedimenzionalne izazove, poput onih koje predstavlja izbijanje bolesti COVID-19.

Države članice trebale bi razraditi i integrirati tri sastavnice aktivnog uključivanja: odgovarajuću potporu dohotku, uključiva tržišta rada i pristup kvalitetnim potpornim uslugama, u svrhu ispunjavanja individualnih potreba. U okviru sustavâ socijalne zaštite trebale bi osigurati primjerene naknade u obliku minimalnog dohotka za sve osobe koje nemaju dovoljno sredstava i promicati socijalnu uključenost tako da se građane potiče na aktivno sudjelovanje u društvu i na tržištu rada, među ostalim ciljanim pružanjem socijalnih usluga.

Dostupnost povoljnih, pristupačnih i kvalitetnih usluga kao što su rani i predškolski odgoj i obrazovanje, izvanškolska skrb, obrazovanje, osposobljavanje, stanovanje, zdravstvene usluge i dugotrajna skrb nužan je preduvjet za osiguravanje jednakih mogućnosti. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, uključujući siromaštvo unatoč zaposlenju i siromaštvo djece, među ostalim i u odnosu na učinak krize uzrokovane bolešću COVID-19. Države članice trebale bi svima, među ostalim djeci, osigurati pristup osnovnim uslugama. Države članice trebale bi osobama kojima je potrebna pomoć ili ranjivim osobama osigurati pristup primjerenim socijalnim stanovima ili pomoći za stanovanje i nastojati riješiti pitanje energetskog siromaštva. U vezi s tim uslugama trebalo bi uzeti u obzir konkretne potrebe osoba s invaliditetom, među ostalim pristupačnost. Posebno bi trebalo razmotriti problem beskućništva. Države članice trebale bi osigurati pravodoban pristup cjenovno pristupačnoj preventivnoj i kurativnoj zdravstvenoj i dugotrajnoj skrbi dobre kvalitete te pritom zaštititi dugoročnu održivost sustava.

U kontekstu sve duljeg životnog vijeka i demografskih promjena, države članice trebale bi osigurati prikladnost i održivost mirovinskih sustava za radnike i samozaposlene osobe, pružajući jednake mogućnosti za žene i muškarce u kontekstu stjecanja mirovinskih prava, među ostalim putem sustavâ dopunskog mirovinskog osiguranja kako bi se osigurao primjeren dohodak u starijoj dobi. Mirovinske reforme trebalo bi poduprijeti politikama čiji je cilj smanjiti rodnu razliku u mirovinama i mjerama za produljenje radnog vijeka, poput povećanja stvarne dobi za umirovljenje, te bi ih trebalo uključiti u strategije aktivnog starenja. Države članice trebale bi uspostaviti konstruktivan dijalog sa socijalnim partnerima i drugim relevantnim dionicima te omogućiti odgovarajuće postupno uvođenje reformi.